
Іванько Т. С., Федорович М. М., Щербина М. О.

Наукова бібліотека, Український державний університет науки і технологій
(м. Дніпро, Україна)

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОЮ СПІЛЬНОТОЮ ВІДКРИТИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ТА СКЛАДНОЩІ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ

Відкриті освітні ресурси (OER) мають значні переваги для наукової спільноти, як-от підвищення доступності освіти, економічну ефективність, гнучкість у використанні матеріалів тощо. Однак впровадження OER супроводжується складнощами, такими як недостатня обізнаність викладачів, брак фінансування, технічна підтримка, правові та культурні бар'єри. Проте потенціал OER робить їх важливим інструментом для розвитку освітніх практик.

Ключові слова: відкриті освітні ресурси; навчальний процес; безкоштовна навчальна література; відкриті ліцензії; доступна освіта

Ivanko T. S., Fedorovych M. M., Shcherbyna M. O.

Scientific Library, Ukrainian State University of Science and Technologies
(Dnipro, Ukraine)

ADVANTAGES OF USE BY THE SCIENTIFIC COMMUNITY OPEN EDUCATIONAL RESOURCES AND THE DIFFICULTIES OF THEIR IMPLEMENTATION

Open source resources (OER) have significant advantages for scientific strength, such as increased availability of light, cost-effectiveness, and flexibility in renewable materials, etc. However, the implementation of OER is accompanied by difficulties, such as lack of recognition of depositors, defective financing, technical support, legal and cultural barriers. Prote the potential of OER to be an important tool for the development of educational practices.

Keywords: open educational resources; educational process; free educational literature; open licenses; accessible education

Відкриті освітні ресурси (Open Educational Resources, OER) стають все більш популярними у навчально-науковому середовищі, бо це матеріали для викладання, навчання та досліджень в будь-якому форматі й на будь-якому носії (цифровому або іншому), які доступні для вільного збереження, повторного використання, переробки, реміксування та розповсюдження. Розгорнута відповідь на питання "[Що таке відкриті освітні ресурси?](#)" та корисні посилання містяться на сайті Наукової бібліотеки Українського державного університету науки і технологій (УДУНТ).

Впровадження OER у навчальний процес та дослідницьку діяльність має численні переваги, але також супроводжується певними складнощами. Розглянемо це докладніше.

Плюси використання OER

1. Доступність освіти

OER надають вільний доступ до навчальних матеріалів, що сприяє підвищенню доступності освіти для всіх. Це особливо важливо для здобувачів освіти, бо з'являється легальний доступ до актуальних знань та досліджень.

2. Економічна ефективність

Однією з найбільших переваг OER є зниження витрат на навчальні матеріали для студентів і закладів освіти. Традиційні підручники часто є дорогими, що створює фінансове навантаження. OER дозволяють навчальним закладам зменшити витрати на придбання підручників та інших ресурсів.

3. Гнучкість та адаптивність

OER дозволяють викладачам адаптувати навчальні матеріали під потреби конкретного курсу чи аудиторії. Вони можуть вільно редагувати, змінювати та доповнювати контент, що сприяє створенню більш індивідуалізованих навчальних програм. Це також дозволяє викладачам швидко оновлювати матеріали відповідно до нових наукових досягнень та змін у галузі.

4. Підвищення якості освіти

Завдяки вільному доступу до найкращих практик та матеріалів з усього світу, OER сприяють підвищенню якості освіти. Викладачі можуть використовувати передові навчальні матеріали, створені провідними фахівцями у своїх галузях, що сприяє поліпшенню навчального процесу та результатів студентів.

5. Поширення знань та співпраця

OER сприяють глобальному обміну знаннями та співпраці між науковцями, викладачами та студентами. Це дозволяє розширювати наукові мережі, обмінюватись досвідом та науковими розробками.

6. Використання ліцензій Creative Commons

Застосування відкритих освітніх ресурсів (OER) науковою спільнотою має багато переваг, також завдяки використанню відкритих ліцензій: Creative Commons та інших.

Ліцензії Creative Commons (CC) – це набір стандартних ліцензій, які дозволяють авторам творів (текстів, зображень, музики, відео тощо) легально надавати дозвіл на використання своїх робіт іншим людям; забезпечують таку правову структуру для авторів,

---

яка дозволяє їм визначити, як саме їхні матеріали можуть бути використані іншими. Автори можуть вибрати ліцензію, яка дозволяє їм зберегти авторські права, одночасно дозволяючи іншим вільно використовувати, поширювати, адаптувати чи навіть комерційно використовувати їхні роботи, залежно від умов обраної ліцензії. Ліцензії CC чітко визначають, що дозволено робити з матеріалом, зменшуючи ризик порушення авторських прав і полегшуючи процес використання ресурсів.

Таким чином, використання OER разом із ліцензіями Creative Commons значно збагачує наукову спільноту, забезпечуючи доступність, гнучкість та прозорість у використанні освітніх ресурсів.

Складнощі впровадження OER

1. Опір змінам та культурні бар'єри

Впровадження OER може стикатись з опором з боку викладачів та адміністрації, які звикли до використання платних підручників та інших традиційних носіїв інформації. Зміна застарілих практик та перехід до нових підходів потребує часу, зусиль та бажання адаптуватись.

2. Правові та авторські питання

Використання OER може бути ускладнене питаннями, пов'язаними з авторським правом та ліцензуванням. Не всі ресурси мають чіткі умови використання, що може створювати правові проблеми для користувачів. Викладачі та установи повинні бути обізнані з різними типами ліцензій і дотримуватись вимог, що може бути досить складним завданням.

3. Складність впровадження ліцензій Creative Commons

Перш за все, існує необхідність у розумінні та правильному застосуванні різних типів ліцензій (існує шість типів ліцензій з різними умовами використання та нульова ліцензія (CC0, яка взагалі без жодних умов)), адже кожна з них має свої умови використання, такі як атрибуція, некомерційність чи можливість створення похідних робіт. Правовласники та користувачі повинні мати достатню обізнаність щодо того, як дотримуватися цих умов, щоб уникнути порушень авторського права або прав користувачів.

4. Відсутність технічної підтримки

Для розміщення OER на відповідних платформах та їх розповсюдження потрібні технічні фахівці.

Для ефективного використання OER необхідна відповідна технічна база: доступ до Інтернету, наявність комп'ютерного обладнання тощо.

5. Якість та надійність ресурсів

Хоча багато OER є високоякісними, існує ризик використання ненадійних або застарілих матеріалів. Викладачі повинні ретельно оцінювати та перевіряти ресурси перед їх використанням у навчальному процесі, що потребує додаткових зусиль та часу.

6. Недостатність ресурсів

Однією із перешкод на шляху впровадження OER також є брак ресурсів для створення та підтримки високоякісних відкритих освітніх ресурсів, зокрема, фінансових та людських. Хоча OER дозволяють знизити витрати на придбання навчальних матеріалів, розробка та підтримка таких ресурсів потребує інвестицій у час та гроші. Що стосується людських ресурсів, то бракує висококваліфікованих спеціалістів із впровадження OER.

Наукова бібліотека УДУНТ у світі відкритих освітніх ресурсів

Наукова бібліотека УДУНТ активно підтримує впровадження OER серед університетської спільноти.

[Цифрове видавництво в бібліотеці](#) представлено наступними ресурсами:

- [репозитарій CRUST](#);
- журнал наукових доповідей конференції "[University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings](#)";
- матеріали конференцій "[Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій](#)";
- журнал "[Наука та прогрес транспорту](#)" (Science and Transport Progress);
- журнал "[Антропологічні виміри філософських досліджень](#)" (Anthropological Measurements of Philosophical Research);
- [Е-книги](#);
- Мультимедіа: [Відкриті освітні ресурси / Open Educational Resources](#) (серія відео лекцій); [Відкриті знання в університетах України: відкриті освітні ресурси](#) (цикл вебінарів для спільнот ЗВО)

Висновки

Основними перевагами OER є забезпечення вільного доступу до знань, що сприяє усуненню фінансових бар'єрів для здобувачів освіти. Відкритість і можливість адаптації матеріалів до різних культурних та освітніх контекстів стимулюють творчість та інновації, дозволяючи авторам та користувачам будувати на основі вже існуючих ресурсів, що

підтримує різноманітність навчальних підходів. Однак, необхідність забезпечення якості та актуальності ресурсів, складності у створенні та технічній підтримці для OER, а також потреба зміни менталітету в науковій спільноті щодо відкритого доступу до освітніх матеріалів може викликати труднощі. І все ж таки потенційні вигоди від впровадження OER роблять їх важливим інструментом для досягнення цілей справедливості, відкритості та доступності в освіті.